

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**İLKOKUL 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
İLGİLERİNİN OLUŞMASINDA FEN BİLİMLERİ DERSİNİN
ROLÜ**

Cihangir ÇELİK
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

İLKOKUL 3. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ
İLGİLERİNİN OLUŞMASINDA FEN BİLİMLERİ DERSİNİN
ROLÜ

Cihangir ÇELİK
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

Burdur, 2019

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Burdur M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 24/09/2019 tarih ve 2019-306/3 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 30.09.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Cihangir ÇELİK'in "İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgilerinin Oluşmasında Fen Bilimleri Dersinin Rolü" konulu tez çalışması Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

ÜYE: Doç. Dr. Hasan GENÇ

ÜYE: Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../.....
tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Cihangir ÇELİK

Tarih

İmza

**İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgilerinin Oluşmasında Fen Bilimleri
Dersinin Rolü
(Yüksek Lisans Tezi)**

Cihangir ÇELİK

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilkokulda ilk kez fen bilimleri dersiyle karşılaşacak olan çocukların bu dersi görmeden önceki olan mesleki ilgileriyle bu dersi gördükten sonra mesleki ilgilerinde olan değişiklikleri karşılaştırmak ve bu değişikliğe etki eden faktörleri ortaya çıkarmaktır.

Araştırma nitel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmış ve bütüncül tek durum desenine yer verilmiştir. Bu araştırma, 2018–2019 Eğitim - Öğretim yılında, Isparta il merkezinde bulunan Selahattin Seçkin ve Ülkü İlkokulunda yapılmıştır. 3. sınıfta öğrenim gören 180 öğrenci bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçilen iki okulun belirlenmesinde çok avantajlı ve dezavantajlı olması ölçütü dikkate alınmıştır. Araştırmada verilerin tamamı, araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” ile elde edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla 3 uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu uzmanlar Süleyman Demirel Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan akademisyenlerdir. Araştırmada verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden hem betimsel hem de içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Sonuç olarak, iki okulda da öğrencilerin ders işlenmeden önceki ve ders işlendikten sonraki meslek tercihlerine baktığımızda gözle görülür önemli bir değişiklik olmamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında öngörülemeyen bazı faktörlerde yer alabilir. Örneğin öğrencilerin yaşının küçük olması, ön ve son uygulama arasındaki sürenin az olması, ailelerin çocuklarında oluşturdukları bilinçaltı etkiler vs. Tercih ettikleri meslek gruplarına bakıldığında fen bilimleri dersinin doğrudan bir katkısı olmasa da öğrencilerin merak ettikleri şeylerde fen bilimleri dersinin dolaylı da olsa katkısının olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle, iki okuldaki öğrencilerin de görmek ve gitmek istedikleri yerler konusunda (evren, dünyanın çekirdeği, uzay, gezegenler, kara delik, iç organların yapısı, su ve okyanusların altı, galaksi ve bunun gibi gizemli yerler) fen bilimleri dersi daha çok merak uyandırmaya başlamıştır. Diğer bir deyişle öğrenciler küçük yaşta oldukları için hayallerindeki meslekleri net olarak ifade edemeseler de düşüncelerini başka şekillerde ifade etmeye çalışmışlardır. Nitekim ilgiler küçük yaşlarda başlar ve sürekli değişebilmektedir. Bir çocuk izlediği bir filmde etkilenip o anki duygularıyla kahramanın mesleğini bile yapmak isteyebilir. Bu araştırma göstermiştir ki ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin mesleki hayallerine fen bilimleri dersini ilk kez görmelerine rağmen doğrudan bir etkisi olmamıştır. Ancak merak duygularının gelişmesine dolaylı etki etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri Dersi, Hayal, İlgi, Meslek seçimi, Meslek.

Sayfa Adedi: 47

Danışman: Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

**The Role of Science Course in Creation of Professional Interests of 3rd Grade
Primary School Students
(Master Thesis)**

Cihangir ÇELİK

ABSTRACT

The aim of this research is to compare the professional interest of the children who will encounter the science course for the first time in primary school and the changes in their professional interests after taking this course and to reveal the factors affecting this change. Qualitative research method was used in this research. In this study, among the qualitative research methods, holistic single case pattern was used.

This research was conducted in 2018-2019 academic year at Selahattin Seçkin and Ulku Primary School in the city center of Isparta. 180 students studying in the 3rd grade constitute the study group of this research. In this study, one of the non probabilistic sampling methods, Contradictory Sampling Method was used.

The criterion of being very advantageous and disadvantageous in determining the two selected schools has been taken into account. All of the data in the research were obtained by "Semi-Structured Interview" which consisted of open-ended questions developed by the researcher. In order to ensure the reliability of the research, three experts were consulted. These experts are academicians working in the department of Primary School Teaching and Elementary Education at Süleyman Demirel University, Ordu University and Nevşehir Hacı Bektaşî Veli University. In the research, qualitative analysis techniques were analyzed using both descriptive and content analysis in the analysis of data.

As a result, in both schools, there was no significant change in the students' professional preferences before the course was completed and after the course was completed. Some unforeseen factors may also be involved in the occurrence of this condition. For example, the students are underaged, the time between the pre-and final application is short, the subconscious effects that families create on their children, etc.

When looking at the professional groups of their choice, we can say that the science course is not a direct contribution, but an indirect contribution to the things that the students are curious about. In particular, the science course has begun to arouse more curiosity about the places that students in both schools want to see and go (the universe, the Earth's core, space, planets, black holes, the structure of internal organs, the water and the oceans, the Galaxy and mysterious places like that).

In other words, although students were unable to express their dream professions clearly because they were underaged, they tried to express their thoughts in other ways. This research has shown that although they took for the first time, science course had no direct impact on the professional dreams of elementary school students in 3rd grade. But it has had an indirect effect on the development of feelings of curiosity.

Keywords: Science Course, Dream, Interest, Choice of Profession, Profession.

Page Number: 47

Supervisor: Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin süresince her konuda yardımlarını esirgemeyen, karşılaştığım her zorlukta beni motive eden, manevi desteklerini gördüğüm danışman hocam Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bununla birlikte her zaman varlıklarını yanımda hissettiğim, koşulsuz sevgileriyle beni güçlendiren değerli eşim Mariye ÇELİK, oğullarım Hasan Efe ÇELİK ve Ali Emir ÇELİK'e sevgi ve saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.2.1. Alt Problemler.	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Meslek Nedir?	6
2.2. Mesleki Kavramlar	7
2.2.1. Mesleki Olgunluk.	7
2.2.2. Mesleki Yetkinlik.	7
2.2.3. Mesleki Beklenti.....	8
2.3. Mesleki Gelişim Süreci	8
2.3.1. Uyanış ve Farkında Olma (Awareness).....	8
2.3.2. Meslekleri Keşfetme ve Araştırma (Exploration).....	9
2.3.3. Karar Verme (Decision Making).....	9
2.3.4. Hazırlık (Preparation).	9
2.3.5. İşe Girme (Yerleşme) (Employment).	9
2.4. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler	9
2.5. Bilinen Mesleki Kuramcılar	11
2.5.1. Parsons'un Özellik-Faktör Kuramı.....	11
2.5.2. Holland'ın Kişilik Yaklaşımı.....	11

2.5.3. Roe'nin İhtiyaç Kuramı.....	12
2.5.4. Ginzberg 'in Gelişim Kuramı.....	12
2.5.5. Super'in Benlik Kuramı.....	13
2.6. Meslek Seçiminde Fen Bilimlerinin Rolü.....	13
2.7. İlgili Araştırmalar.....	15
BÖLÜM III	19
YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Modeli.....	19
3.2. Evren ve Örneklem.....	19
3.3. Verilerin Toplanması.....	20
3.4. Verilerin Analizi.....	20
BÖLÜM IV	23
BULGULAR VE YORUM	23
4.1. Öğrencilerin İleride Hangi Mesleği Yapmak İstediklerine Yönelik Bulgular.....	23
4.2. Okul Dışında Yaptıkları Etkinliklere Yönelik Bulgular.....	28
4.3. Televizyonda İzledikleri Program Türüne Göre Bulgular.....	29
4.4. Öğrencilerin En Çok Merak Ettikleri Şeylere Yönelik Bulgular.....	30
BÖLÜM V	31
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	31
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	31
5.2. Öneriler.....	34
KAYNAKLAR	35
EKLER	41
ÖZGEÇMİŞ	47

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Fen Bilimleri Dersi İşlenmeden Önce Selahattin Seçkin İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı	23
Tablo 2. Fen Bilimleri Dersi İşlenmeden Önce Ülkü İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı.....	24
Tablo 3. Fen Bilimleri Dersi İşlendikten Sonra Selahattin Seçkin İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı	25
Tablo 4. Fen Bilimleri Dersi İşlendikten Sonra Ülkü İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı.....	27
Tablo 5. Öğrencilerin Okul Dışında Yaptıkları Etkinlikler	28
Tablo 6. Öğrencilerin İzledikleri Televizyon Programları.....	29
Tablo 7. Öğrencilerin Merak Ettikleri Konular.....	30

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Kuzgun'a göre meslek, bir kimsenin hayatını kazanabilmek için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler şeklinde ifade edilir (Kuzgun, 2003).

Meslek, her şeyden önce yeteneklerini kullanma, geliştirme ve kendini gerçekleştirme yoludur (Kuzgun, 1994, s. 51). Ayrıca Kuzgun, mesleğin bir kimsenin hayatını nasıl bir çevrede geçireceğini, kimlerle etkileşimde bulunup kiminle evleneceğini, çocuklarını nasıl bir ortamda yetiştireceğini etkileyen genişliğe sahip olduğunu vurgular.

Meslek seçimi, bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birini ayırması ve buna girmesi için çaba göstermesidir. Bir insan mesleği seçmekle yaşam tarzı konusunda da seçim yapmış olur. Çünkü meslek kimlerle etkileşimde bulunacağımızı ne giyip ne giymeyeceğimizi, evliliğimizi ve bunun gibi birçok şeyimizi etkileyecektir (Sarıkaya & Khorshid, 2009, s. 395).

Meslek seçimini etkileyen bir çok faktör olmakla beraber literatür daha çok şu bağlamda incelenmiştir: Kuzgun, yapmış olduğu çalışmada; meslek seçimini etkileyen etmenleri psikolojik (yetenek, ilgi, değer vb.) ve sosyal faktörler (sosyo-ekonomik düzey, aile ilişkileri) olarak iki başlıkta incelemiştir (Kuzgun, 2003, s. 52).

Savickas'ın (1991) bölüm seçimini etkileyen faktörler üzerine yapmış olduğu çalışmasında; bölüm seçimini belirleyen etkenler olarak yetenek, ilgi, değer ve inanç sistemi, aile kültür ve çevre gibi faktörlerin etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aytaç (2005) yapmış olduğu çalışmada, meslek seçimini etkileyen unsurları dört başlık altında toplamıştır. Bunlar: Kendini tanıma, ilgi alanları, kişilik ve sosyal ortamlar olarak sınıflandırılmaktadır (Aytaç, 2005, s. 14). Clutter (2010), yapmış olduğu

çalışmasında; bireyin meslek seçimi üzerinde en güçlü etkinin aile olduğu sonucuna ulaşmıştır (Clutter, 2010, s. 27).

Aytekin (2005), 'Meslek Seçimini Etkileyen Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Faktörler (Isparta Örneği)' adlı yüksek lisans tezi çalışmasında lise son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin neler olduğunu araştırmıştır. Araştırma, 2004-2005 yılında Isparta il merkezindeki özel okulların dâhil edilmediği liselerde okuyan toplam 2527 lise son sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin meslek seçiminin anne-babanın eğitim durumundan, ailelerin zamanı kullanmasından, ailenin yapısından, oturulan yerden ve öğrencinin aile ile olan ilişkisinden gibi durumlardan etkilendiği görel olarak tespit edilmiştir.

Işıklar ve Bozgeyikli (2010), 'İlköğretim Öğrencilerinin Kariyer Gelişimlerinin Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi' adlı makale çalışmasında demografik faktörlerin kariyer gelişimdeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 357 8.sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmada çocuklar için kariyer gelişim ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada kariyer gelişimi üzerinde anne-babanın eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu görülmüştür. Araştırmada kariyer gelişim düzeylerinde erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Kırbıyık (2005), 'İlköğretimde Mesleki Yönelmeye Dair Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri (Afyonkarahisar Örneği)' adlı yüksek lisans tezi çalışmasında ilköğretim okullarında mesleki yönlendirmenin öğrencinin meslek seçiminde karara varmasında nasıl bir etkisi olduğunu araştırmıştır. Araştırmada Afyonkarahisar il merkezi ve köylerinde bulunan ilköğretim okullarındaki öğretmen, öğrenci ve veli üzerinde uygulanmış bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Aritmetik ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile araştırmada sonuçlara gidilmiş ve mesleki yönlendirmede öğrenci, öğretmen ve veliden oluşan üç ayrı bağımsız değişkenin işbirliği içinde hareket etmesi gerektiği görülmüştür.

Meslek seçimine etki eden unsurların tespitine yönelik araştırmalar incelendiğinde; daha çok eğitim fakültelerine bağlı bölümler ve hemşirelik bölümlerinde yapıldığı tespit edilmiştir.

Meslek seçimini etkileyen faktörleri inceleyen araştırmalara baktığımızda, bir dersin etkisine yönelik bir faktöre çok fazla rastlanmamıştır. Özellikle öğrencilerin ilgilerinin oluşmaya başladığı ilkokul yılları bu açıdan önem arz etmektedir. Gerek öğretmenin gerek ailenin gerekse Fen Bilimleri dersinin 3.sınıf öğrencilerinin mesleki ilgilerinin oluşmasında ne gibi etki yapacağı bu anlamda bir farkındalık yaratacak ve bundan sonraki araştırmacılara rehberlik edecektir.

1.2. Problem Cümlesi

İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgilerinin oluşmasında fen bilimleri dersinin etkisi var mıdır?

1.2.1. Alt problemler. Bu araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Fen Bilimleri dersi işlenmeden önce öğrencilerin kurdukları mesleki hayaller nelerdir?
- Fen Bilimleri dersi işlendikten sonra öğrencilerin kurdukları mesleki hayaller değişmiş midir?
- Öğrenim görülen okulun bulunduğu yerleşim alanı öğrencilerin kurdukları mesleki hayalleri etkilemiş midir?
- Öğrencilerin okul dışında yaptıkları etkinlikler, mesleki hayalleri etkilemiş midir?
- Televizyonda izlenen program türü, mesleki hayalleri etkilemiş midir?
- Fen Bilimleri dersi işlendikten sonra öğrencilerin merak duyguları değişmiş midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokulda ilk kez fen bilimleri dersiyle karşılaşacak olan çocukların bu dersi görmeden önceki olan mesleki ilgileriyle bu dersi gördükten sonra mesleki ilgilerinde olan değişiklikleri karşılaştırmak ve bu değişikliğe etki eden faktörleri ortaya çıkarmaktır. Bu amaç çerçevesinde, bu yaş seviyesinde henüz

literatürde çok fazla araştırma yapılmamış olmasıyla, literatüre yeni bir bakış açısı kazandıracak ve mesleki ilgilerin temellerinin oluşmasında fen bilimleri dersinin etkisinin ortaya çıkarılmasıyla farkındalık duygusu oluşacaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Meslek seçimini etkileyen faktörlerin başında yetenek ve ilgiler gelir. Yetenekle kalıtsal faktörlere bağlı olduğu için daha önce ayrışır ve meslek seçimini doğrudan etkileyen faktör olarak karşımıza çıkar. Nitekim ilgiler doğası gereği uzun yıllar boyunca yaşantılara bağlı olarak değişir.

İlgilerin küçük yaştan itibaren gözlemlenmesi ve tespit edilmesi ileride seçilecek mesleğin uygunluğu açısından önem arz etmektedir. İlgi ve yetenek birbirini tamamlar ve doğru yönlendirme yapılabilirse çocuk ileride mutlu olabileceği mesleği kolaylıkla seçecektir (Kuzgun, 1994).

Meslek seçimini yetenek ve ilgilerin yanında değerler, psikolojik gereksinimler, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, geçmiş yaşantılar, beklentiler, kariyer ve aile yapısı gibi faktörler etkilemektedir. Nitekim bunların başında yetenek ve ilgi gelmektedir. Ancak diğer faktörler de bazen şartlardan dolayı belirleyici olabilmektedir.

Özellikle ilkökul döneminde öğrencilerin öğretmenlerini model aldığını göz önünde bulundurursak, öğretmenin kişiliği, iletişimi, aile ile olan etkileşimi, çocuğa yaklaşım şekli, dersi anlatma yöntemi gibi faktörler de çocuğun mesleki yönelimlerinin temelini oluşturur.

İlkokul öğrencileri okul hayatına başladıktan sonra çeşitli yaşantılarla karşılaşır. Okula gelmeden önce aile (Clutter, 2010) ve arkadaş ortamında çeşitli informal yaşantılar geçiren çocuk, ailenin beklentileri veya arkadaşlarının dolaylı yaşantılarına bağlı olarak bazı mesleki hayaller kurmaya başlarlar (Sarıkaya & Khorshid, 2009; Aytaç, 2005; Kuzgun, 2003). Ancak bu ilgi ve hayaller o kadar hassastır ki sürekli değişebilmektedir. Hatta günden güne değişiklik gösterebilir.

İlkokul öğrencilerinin bu değişen ilgileri, sınıf öğretmeni ile karşılaşınca öğretmenlik mesleğine doğru kayabilmektedir (Gündüz, Aladağ ve Kuzgun, 2016). Çünkü çocuk ebeveynin telkinlerinden ziyade öğretmeni model aldığı için öğretmenin tavırları bu bağlamda ayrı bir önem arz etmektedir. Sınıf öğretmenin bu bilinçle başta kendi

mesleği olmak üzere diğer mesleklere karşı da olumlu tutumlar geliştirmesi gerekir. Ayrıca ders anlatırken yaptıracağı etkinlikler ve diğer aktivitelerde çocuğun mesleki yetenek ve ilgilerini keşfetmelerine yardımcı olacak şekilde olmalıdır.

Özellikle bilim denilince akla ilk gelen fen bilimleri dersinde, fenle ilk karşılaşılan öğrencilere öğretmenin sunacağı yaşantılar çocuğun mesleki ilgilerinin oluşmasında temel belirleyici roller oluşturabilir. Feni seven ve fene ilgi duyan bir öğrenci ileride araştırmaya, bilim üretmeye, kendini geliştirmeye dayalı mesleklere yönelecektir. Çocuğun bu kadar mesleki anlamda ilgilerinin değişebileceği dönemde, fen bilimleri dersine ilk kez girecek sınıf öğretmenleri öğrencilerin bu durumunu fırsata dönüştürerek, onların daha doğru mesleki yönelimler yapabilmesine katkı sağlayabilir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2018-2019 yılında Isparta merkezde yer alan Selahattin Seçkin ve Ülkü İlkokulunda öğrenim gören 3. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma konusunun hangi kaynaklara dayandığı ile ilgili literatür bilgileri taranarak araştırmaya ait kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

2.1. Meslek Nedir?

Meslek veya iş kavramı hakkında literatürde farklı tanımlar yapılmakla beraber en çok karşımıza çıkan tanımlar şu şekildedir:

Telman mesleği, “insanın bilgi ve becerileri doğrultusunda öğrenme yolu veya ustalıkla kazandığı, bir ödül (kazanç) karşılığı yaptığı faaliyetler toplamı, organize olmuş bir toplum tarafından meydana getirilmiş olan bir olgu” olarak belirtir (Telman, 2006, s. 23).

Meslek, insanın yaşamını sürdürebilmek için icra ettiği ve genellikle yoğun bir eğitim, çalışma, bilgi birikimi, seçilen mesleğe bağlı olarak yetenek geliştirmeyi gerektiren ve tüm bu sürecin sonunda kişilerin kazandığı unvanın adıdır (Erdönmez & Morkoç, 2008, s. 189).

Çeşitli boyutları olan, bireyin hayatını idame ettirmesi için gerekli olan ve toplumsal hayat için zorunluluk olarak ortaya çıkan bir uğraş olgusudur (Ünal ve Ada, 1999)

Topluma faydalı olan, karşılığında para kazanılan, belli bir eğitim sonucunda ortaya çıkan becerilerle donatılmış, kuralları belirlenmiş etkinlikler bütününe meslek denir (Kuzgun, 2003)

Atmaca'ya (2006), göre meslek, sadece maddi kazanç için yapılan devamlı bir iş değildir. Meslek, ‘belli bir bilgi, beceri, ustalık, sevgi ve ilgi’ isteyen sürekli bir iştir. Yani kişilerin başarısızlık ve isteksizlik içinde zorla değil, aksine severek ve isteyerek yaptıkları işler, o kişilerin meslekleridir” olarak tanımlanır.

Meslek, bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş, uğraş, çalışma alanı, geçim araçlarını elde etme uğraşısıdır (Aycan, 2000, s. 1).

Meslek, “bir kimsenin yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için seçtiği sürekli iş alanı”dır (Özgüven, 2000, s. 128).

2.2. Mesleki Kavramlar

2.2.1. Mesleki olgunluk. İnsanların meslek seçimini etkileyen birçok faktör olmakla beraber en önemlilerinden biri de yaştır. Yaş insanın olgunlaşmasında ve kendine uygun mesleği seçmesinde doğrudan belirleyici bir faktördür. Mesleki olgunluk kavramı da yaşla beraber ortaya çıkan ve kişinin yapacağı meslek hakkında sağlıklı karar vermesiyle ilgili bir süreçtir.

King (1989) mesleki olgunluğu, bireyin kendisine uygun ve gerçekçi meslek seçebilme yeteneği olarak görmektedir. Başka açıdan bakarsak, bireyin mutlu olabilmesi için meslek seçiminde gerekli beceriyi kazanmasıdır. Mesleki olgunluğun bu bağlamda en çok yaş kavramıyla ilişkili olduğu düşünülebilir (Savickas, 1984). Yapılan tanımlar mesleki olgunluğun kişinin belli bir yaşa geldiğinde kendi özelliklerine uygun mesleği seçmesi olarak özetlenebilir (Seligman, 1980; Savickas, 1990).

2.2.2. Mesleki yetkinlik. Meslek seçimindeki diğer önemli faktörlerden biri kişinin o mesleği nasıl algıladığı ve o mesleği yapıp yapamayacağına yönelik düşünceleridir. Yetkinlik veya yeterlilik kavramı kişinin kendini tanıma süreci ile de yakından alakalı bir süreçtir. Kişi kendini yeterince tanırsa ve sahip olduğu gizil güçlerini bilirse o mesleği yapacağına dair beklenti düzeyi de artacaktır. Dörner, gerçek alanda bir sorunla karşılaştığında bu sorunla başa çıkabilme ölçüsü”ne dikkat çekmektedir (Dörner, 2005, s.346). Prenzel yetkinliği belirtirken, davranışların gerçekleştirilmesinde asıl olan kavrama, motivasyon, irade, bilgi ve beceri gibi manevi süreçleri ve kapasiteleri dâhil etmektedir (Prenzel & Krüger, 2008, s. 13).

Yetkinlik kişinin bir işi yapabileceğine dair inancı veya algısıdır. Daha çok bir işin üstesinden gelebilmeye dönüktür. Mesleki olgunluk, mesleki gelişim sürecinde doğru

karar verme becerilerini kazanma, mesleki yetkinlik ise bu beceriyi elde edeceğine dair inançtır (Öztemel, 2012, s.462).

2.2.3. Mesleki beklenti. Meslek seçimini etkileyen faktörlere göz atıldığında, meslek seçiminde önemli yeri olan bir özellik de kişinin o mesleğe yüklediği anlam ve o meslek sayesinde elde edeceği maddi ve manevi kazanımlardır. Kişiler o meslek sayesinde elde edeceği kazanımları düşünerek beklenti seviyesini ayarlamakta ve o mesleğe olan bakış açısını değiştirebilmektedir.

Beklenti için, “Beklenen davranışı ortaya çıkarma sürecinde “kendini doğrulayan kehanet” diyebiliriz” (Morgan, 2004). Beklentiler, erken çocukluk döneminde uygun olan ve olmayan davranışların neler olduğunun öğrenilmesi ile şekillenmeye başlar. Kültürler arası araştırmalar göstermektedir ki, bireyin beklentileri, geniş kültürel özellikleri ve beklentileri yansıtmaktadır. Yani, bireylerin beklentileri ne kadar farklı gelişimsel dönemlerde değişiklik gösterse de kültürel olarak edinilmiş değerlerin sonucu olarak görülebilmektedir (Akt.: Yavuzer ve diğ., 2005).

2.3. Mesleki Gelişim Süreci

Meslek seçimi anlık bir durum olmamakla beraber uzun yıllara yayılan ve sürekli değişim gösteren bir yapıya sahiptir. Her ne kadar meslek seçiminde yetenekler önce ayrılsa da ilgiler ilerleyen yıllarda sürekli değişim göstermektedir. Diğer bir deyişle en erken eğitim kademesinden başlayarak mesleki karar verme sürecine kadar devam eden ve o mesleği icra ederken de o meslekten alınan doyumları da kapsayan geniş bir kavramdır. Isaacson’a göre mesleki gelişim süreci 5 aşamadan oluşmaktadır (Akt. Yeşilyaprak, 2000).

2.3.1. Uyanış ve farkında olma (awareness). Bu dönem çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı dönemdir. Okul öncesi dönemden başlayarak ilkökul dönemini kapsar (5-12 yaş arası). Çocuk bu dönemde, çevresindeki insanların farklı uğraşları olduğunu, çeşitli mesleklerin varlığını görmeye ve anlamaya başlar. İlkokulun son yıllarında ise çocuk, kendisi ve diğer insanlar arasında ilgiler,

yetenekler, amaçlar ve güdülenme yönünden farklılıkların ve benzerliklerin farkına varmaya başlar.

2.3.2. Meslekleri keşfetme ve araştırma (exploration). Bu dönem ortaokul yılları olan 12-15 yaşlarını kapsar. Çocuk bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak olan yönlerini ve farklı nitelikleri üzerinde daha çok bilgi sahibi olmaya, yeni yönleri keşfetmeye ve anlamaya başlar. Meslekleri keşfetme, inceleme ve araştırma dönemi bir bakıma çoğumuz için ömür boyu sürer.

2.3.3. Karar verme (decision making). Gencin lise yıllarını, 15-18 yaşlarını kapsayan bu dönemde birey artık kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirir, eşleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar. Bu ideal ve düşünceler başlangıçta geçici olabilir ancak genç giderek daha açık ve temel bir plan yapmaya başlar ve mesleki kararını oluşturur.

2.3.4. Hazırlık (preparation). 18-23 yaşları arasını kapsayan bu dönemde birey, seçtiği alan, okul veya yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanmaya başlar. Meslekle ilgili beceriler geliştirmeye, bilgi birikimi oluşturmaya ve o alanda mesleki tutumlar geliştirerek mesleği icra etmeye hazır duruma gelir. Aynı zamanda o meslek alanında iş araştırmaya başlar ve hazırlık dönemini uzatarak sürdürebilir.

2.3.5. İşe girme (yerleşme) (employment). Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde birey kazandığı bilgi ve becerileri uygulama alanına koyar. Mesleği icra ederken bir yandan da mesleki gelişimini sürdürür.

2.4. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Mesleki seçim insan hayatında önemli bir süreçtir. Yaşamının büyük bir kısmını çalışarak geçiren insanın seçtiği meslekte mutlu olması beklenmektedir. Mutlu

olabilmesi içinde kendi özelliklerine uygun meslek seçmesi gerekmektedir. Ancak çoğu kişi kendi özelliklerine uygun meslek seçmek yerine başka faktörlerin etkisi altında kalarak yanlış karar verebilmektedir.

İnsanın meslek seçimini doğru yapabilmesi için küçük yaşlardan itibaren yetenek ve ilgilerinin doğru gözlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öğrenciye sunulacak doğru yaşantılar çocuğu tanıma anlamında önem arz etmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, fen bilimleri dersini ilk kez 3.sınıfta almaya başlayan öğrencilere sunacağı mesleki etkinlikler çocukların ileride seçeceği mesleği etkileyebilmektedir. Ayrıca öğretmenin derse ve çocuklara olan tutumu, kişiliği ve diğer bazı faktörler meslek seçimini etkilemekle birlikte temel belirleyici faktör olabilmektedir. Öğrencilerin küçük yaşlarda meslek seçiminde öğretmenin etkisi oldukça önemlidir.

Öğretmenin dışında yetenek, ilgi, değer, aile, toplum, kültürel değerler, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, kariyer, öz yeterlik algısı, inançlar ve tutumlar meslek seçimini etkileyen faktörler açısından ilk sıralarda gelmektedir. Başka bir deyişle, meslek seçimini hemen hemen her şey etkileyebilmektedir. Bu araştırmada da meslek seçiminde fen bilimleri dersinin etkisi araştırılacaktır. Bunun yanında fen bilimleri dersini etkili bir şekilde işleyen sınıf öğretmenin de öğrencinin meslek seçimine etkisi dolaylı olarak araştırılacaktır.

Öğrencilerin mesleki ve eğitsel karar verme sürecinde etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin bir kısmı yas, cinsiyet, benlik algısı, ilgi ve yetenekler, kişilik özellikleri, yetkinlik algısı, meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan düşünceler gibi bireylerin kendileriyle ilgili iken (Aytekin, 2005; Kleiman ve ark. 2004; Rojewsk ve Hill, 1998; Yıldız, 2001) bir kısmı da sosyo-ekonomik düzey, anne babanın eğitim düzeyi ve mesleği, aile yapısı, yaşadığı yer, din, dil ve ırk gibi değişkenler de bireyin meslek seçiminde etkili olan sosyokültürel faktörlerdir (Abiseva, 1997; Bekleyis, 2007; Canstantine, Wallece & Kindaichi, 2005; Sarıkaya & Khorshid, 2009).

Bununla birlikte mesleki seçeneklerin ve bu seçenekleri etkileyen kriterlerin fazla olması öğrencilerin zaman zaman mesleki karar vermekte zorlanmalarına neden olmaktadır (Amir, Gati & Kleiman, 2008; Gati, 1998; Osipow, 1999; Tinsley, 1992).

Super & Knasel (1981) bu etmenleri; biyolojik (yaş, cinsiyet, fiziksel özellikler vb.), sosyolojik (duygular, değerler, baskılar, sosyal sınıf), psikolojik (tutum, değer ve

yetenekler), ekonomik(ailenin ekonomik düzeyi, ülkenin ekonomik durumu), politik(mesleğe başlama olanakları, eğitim ve gelişim fırsatları) ve şans(doğal afetler, beklenmedik olaylar...) ile ilgili etmenler şeklinde sınıflandırmıştır.

2.5. Bilinen Mesleki Kuramcılar

2.5.1. Parsons'un özellik-faktör kuramı. Bu kuram, mesleklerin özellikleri ile kişilerin özelliklerini eşleştirmeye dayalı bir anlayış belirlemektedir. Ancak bu eşleştirme anlık yapılmaktadır ve bireyin adına karar verilmektedir. Özellik faktör kuramında insanların belli başlı özelliklerini ölçmek, mesleklerdeki nitelikleri sayısal değerlerle ifade etmek mümkündür. Söz konusu mesleği icra edenlerin ortalama puanları baz alınarak, elde edilen verileri ile karşılaştırmak ve kişiye uygun meslekleri ortaya çıkarmak mümkündür (Kuzgun, 2014, s.119).

Gelişim kuramları ile psikodinamik kuramlar özellik-faktör kuramının eksikliğini tamamlamak üzere geliştirilmiştir. Bu kuram her ne kadar eleştirilse de günümüzde geçerliliğini hâlâ korumaktadır. Kuramın varsayımları açık, anlaşılır ve mantıksal bir yaklaşım içermektedir. Özellikle mesleki yönlendirme yapanlar için mesleklerin niteliğini, bireylerin belirgin özelliklerini tanımlama ve değerlendirmede bazı envanter ve ölçme araçlarının geliştirilmesine, standartlaştırılmasına olumlu yönde katkısı olmuştur (Kuzgun, 2014, s. 119; Yeşilyaprak, 1995, s.44).

2.5.2. Holland'ın kişilik yaklaşımı. Holland, insanların kişilik yapılarının ve karakterlerinin meslek seçimine doğrudan etki edebileceğini ileri sürmüştür. Nitekim insanlar kişiliklerine uygun arkadaş, eş ve meslek seçebilmektedir. Holland'ın belirlemiş olduğu altı kişilik yapısı: Gerçekçi (realistic), araştırmacı (investigative), sanatçı (artistic), sosyal (social), girişimci (enterprising) ve geleneksel (conventional) dir.

Holland kişilik tiplerini oluştururken, belli meslek gruplarından bireyler üzerinde yaptığı araştırma ve gözlem sonucunda elde ettiği verilerden faydalanmıştır. İçinde bulunduğu çevreyi de aynı şekilde sınıflandırmıştır. Kurama göre bireyler, yetenek ve ilgilerini ortaya koyabilecek kendini rahatlıkla ifade edebilecek bir çevreye de

ihtiyaç duymaktadır. İnsanların kişiliklerine uygun çevrelerde yaşadıklarında daha mutlu ve başarılı olacakları savunulmuştur (Kuzgun, 2014, s.121).

2.5.3. Roe'nin ihtiyaç kuramı. Roe, meslek seçiminde çocuğun geçmişte yaşadığı psikolojik olayların, doyurulmamış ihtiyaçların ve anne baba tutumlarının etkisi olduğunu dile getirmektedir.

Roe, bireyin çocukluk yıllarındaki yaşantıları, yetenekleri, ilgileri ve tutumları arasındaki ilişkileri incelemiş ve bunların meslek seçimine yansıma şeklini açıklayan bazı varsayımlar ileri sürmüştür. Bu varsayımlara göre, çocukluk yaşantıları bireyin ihtiyaç örüntüsünü oluşturmaktadır. İhtiyaç örüntüsü de davranışların yönünü belirlemektedir. Genel psişik enerjinin yöneldiği alana göre de bireyin yetenekleri özgünleşmekte, ilgi ve tutumlar netleşmekte, mesleki/iş alanına yönelik belirginleşmektedir (Yeşilyaprak, 1995, s.44).

Anne babanın yaklaşımına göre çocuğun kişilik özellikleri tutum ve davranışları şekillenmektedir. Çocuğun üzerine aşırı düşen ebeveynlerin çocukları, bağımlı bir kişilik geliştirirken, reddedici ebeveynlerin çocukları ise sevgiden mahrum kaldıkları için daha çok savunmacı ya da saldırgan bir kişilik sergileyecektir. Kişiliklerine uygun mesleklere yöneleceklerdir. Örneğin çocuklarına aşırı düşkün ebeveynlerin çocukları toplumda saygın, itibar gören, insanlarla etkileşimli meslekleri seçerken, reddedici ebeveynlerin çocukları ise insanlarla etkileşimli olmayan meslekleri tercih edecektir (Kuzgun, 2014, s.137).

2.5.4. Ginzberg'in gelişim kuramı. Ginzberg meslek seçimini gelişimsel olarak açıklamıştır. Parsons'un özellik faktör kuramının aksine mesleğin daha uzun bir süreç içerisinde seçilmesi gerektiğine inanmaktadır. İlk yıllarda çocukların fantezi döneminde olduğunu, daha sonra geçici bir dönem yaşadıklarını ve en sonda da gerçekçi karar verebilir duruma geldiklerini belirtmiştir. Kuramlarını bir dizi gözlem ve görüşme sonuçlarına dayandırmıştır. Ona göre üç gelişimsel evre vardır. Gelişimsel özelliklere sahip bu evreler şöyledir (Kuzgun, 2014, s.162):

- Hayal Dönemi (Fantasy Stage): 7-12 yaş arasındır.

- Deneme Dönemi (Tentative Stage): 11-18 yaş arasıdır.
- Gerçeklik Dönemi (Reality Stage): 18-22 yaş aralığını kapsar.

2.5.5. Super'in benlik kuramı. Super'e göre insanın kendini algılayış biçimi meslek seçimini etkilemektedir. Diğer bir deyişle insan kendini nasıl görüyorsa, bu durum seçeceği mesleği etkileyecektir. Super mesleki gelişim sürecinde meslek seçimini, benlik (öz) kavramının oluşmasına ve tamamlanmasına bağlamaktadır. Benlik kavramı bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda gerçekleşmekte ve meslek seçimini etkilemektedir. Super, bu durumu, benlik kavramının mesleğe yansımaları olarak ifade etmektedir. Mesleki gelişim yaşam boyu süren bir süreç olup meslek seçimi sentezleme işidir (Vurucu, 2010, s.17).

2.6. Meslek Seçiminde Fen Bilimlerinin Rolü

Fen eğitimi ülkenin geleceği açısından ayrı bir önem arz etmektedir. Çünkü fen bilimleri doğası gereği bilimsel gelişmelere katkı sağlamakta ve ülkenin ekonomik olarak gelişimine doğrudan etki edebilmektedir. Bu yüzden öğrencilere hem fen bilimlerini sevdirebilmek hem de fen bilimleri anlamında meslek hayali kurmalarına katkı sağlayabilmek için öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Fen bilimleri dersi doğası gereği gizem, merak, hayal, yaratıcı düşünme ve sorgulama gibi becerileri bünyesinde bulundurmaktadır. Ayrıca fen bilimleri dersi doğayı ve çevreyi anlamak için düşünme becerilerini kullanmak zorunda bırakmakta, dünyayı ve evreni anlamlandırmak için araştırmaya itmekte, teknoloji ve bilim arasında ilişki kurmasını sağlamakta önemli roller üstlenmektedir. Bu amaçlar literatürde hatta yeni bir kavramın gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu kavram başta fen bilimleri ile uğraşan kişilerde olmak üzere toplumdaki tüm kişilerin sahip olması gereken fen okuryazarlığıdır.

Fen okuryazarlığı hayata anlam katmakta, doğayı anlamlandırmada ve yorumlamada kolaylık sağlamada, bilimsel süreç becerilerini geliştirmede, teknoloji ve bilim arasında ilişki kurmakta bireylere yardımcı olmaktadır. Fen okuryazarı birey; fene ait temel kavramları bilen, teknoloji ile fenin ilişkisini kurabilen, doğayı ve çevreyi yorumlayabilen, bilimsel düşünebilen, eleştirel bakıp sorgulayabilen, dünyayı ve

evreni anlamlandırabilen, fenle ilgili bilimsel ve güncel gelişmeleri takip eden kişi olarak tanımlanabilir (Çepni, Ayvacı ve Bacanak, 2006; Khalick, Bell & Lederman, 1998). Bu becerilere sahip olan bir fen bilimleri öğretmen adayının da öğrencilerinin doğal olarak fene karşı olumlu tutumlar besleyeceğini söyleyebiliriz.

İlkokul çocukları içinde bulunduğu gelişim dönemi gereğince bu yaşta çok meraklı olmaktadır. Fen okuryazarlığı kavramının çıkış noktalarından biri de merak duygusudur. Fen bilimleri dersinin amaçlarında çocukların merak ve ilgilerini ortaya çıkarmak gibi bir hedef bulunmaktadır. Fen bilimleri dersinin ilkokulda üçüncü sınıfta başladığını göz önünde bulundurursak öğrencilerin merak ve ilgilerinin belirlenmesi, mesleki açıdan yönlendirilmesi ve gizil güçlerinin fark edilmesi için bu dersi bir fırsat olarak düşünebiliriz.

Burada fen bilimleri dersinin doğasının öğrencilerin mesleki hayal kurmalarına katkı sağlamada önemli bir fırsat oluşturmasının yanında bu derse giren sınıf öğretmenlerinin gerekli eğitim ortamlarının oluşturulması gibi önemli sorumlulukları vardır. Öğrenci fen bilimleri dersini daha görmeden dünya, evren, gezegen, cisimler, galaksi, insanın içyapısı gibi olayları çok fazla anlamlandıramamaktadır. Bu merakını daha çok aile ortamında ve toplum içerisinde informal öğrenmeler yoluyla gidermeye çalışmaktadır. Bu duyuşsal hazırbulunuşluk içerisinde olan öğrencilere hem fen bilimlerini sevdirmeye hem de fen bilimleri ilgili mesleklere ilgisi ve hayali olan öğrencilere mesleki yönlendirmeler yapabilmek için ilk fırsatın ilkokulda 3.sınıfta görülmeye başlayan fen bilimleri dersi olduğunu söyleyebiliriz. Ancak burada önemli başka bir husus da öğrenciler, fen bilimleri dersini ilk olarak sınıf öğretmenlerinden görüyor olmalarıdır.

Sınıf öğretmeni mesleki açıdan iyi bir fen bilimleri donanımına sahipse ve pedagojik olarak da feni çocuğun seviyesine inerek öğretebilecek beceride ise bu öğrencilerin mesleki hayallerine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Yine öğretmenin kişiliği de diğer becerilerle birlikte olumlu anlamda bir araya gelirse, öğrencilerin öğretmeni model alacağı gerçeğinden hareketle daha da etkisi artacaktır. Öğretmeni sevmeyen bir ilkokul öğrencisi fen bilimlerini çok seviyor olsa bile, bir müddet sonra fen bilimlerine karşı olumsuz tutumlar oluşturmaya başlayacaktır. Bununla birlikte yetenek ve ilgileri fenle ilgili mesleklere uygun olsa bile daha küçük yaşlardan itibaren mesleki hayallerinden vazgeçebilecektir.

Sonuç olarak öğrencilerin mesleki hayal kurmalarında, fen bilimlerini sevmelerinde, yaşamda gelen olayları anlamada ve ülkenin geleceğine katkı sağlayacak bireyler yetiştirmede fen bilimleri dersini etkili olarak kullanabiliriz.

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu araştırmada, fen bilimleri dersinin öğrencilerin mesleki hayallerine etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Literatürde doğrudan bu araştırmaya benzer bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörlere yönelik yapılan araştırmalara aşağıda yer verilmiştir:

Chiccin, Bleeker & Jacobs (2008) çalışmalarında çocukların ergenlik döneminden genç yetişkinlik dönemine kadar mesleki tercihlerini şekillendirmede ebeveynlerin inanç ve beklentilerinin önemli rolüne dair kanıtlar sunmuş ve ergenlik çağındaki erkeklerin fen ve teknoloji kariyerlerini en üst meslek seçimleri olarak bildirirken, ergen kızlar sanatsal ve sağlık mesleklerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Nalbantoğlu'nun (2017) "*Lise öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörlerin ikili karşılaştırmalar yöntemiyle incelenmesi*" adlı araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin mesleki seçimlerini en fazla mesleğe duydukları ilginin etkilediği, bunu sırasıyla üniversite sınavından alınacak puanın, bireysel yeteneklerinin, iş bulma kolaylığının, mesleğin toplumsal saygınlığının, mesleğin maddi kazanç durumunun, aile etkisinin, mesleğe ait eğitimin kolay olmasının ve çevre etkisinin takip ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bundy & Norris (1992)'in üniversite son sınıf muhasebe bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptığı "*Meslek Seçimi Sürecinde Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Önemli Gördükleri Unsurlar*" isimli araştırmaya göre meslek seçmede etkili olan 35 kriter belirlenmiştir. Bunlar arasında meslek seçiminde gördükleri en önemli unsurun mesleki güvence olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu için sağladığı olanaklar ve üçüncü sırada ise mesleğe duyulan ilginin takip ettiği belirtilmiştir.

Iacovou & Shirland'ın (2005) Amerika'daki bir devlet üniversitesinde yaptığı "*Öğrencilerin Mesleğe Karar Verme Kaynakları*" adlı çalışmaya 241 öğrenci katılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin meslek seçiminde karar vermedeki 20

kriterden en önemli üç önceliğin meslekte yükselme potansiyeli, işin sağladığı yararlar ve iş yükü geldiği görülmüştür. En düşük öneme sahip olan kriterin ise çevresel itibar ve sosyal sorumluluk olduğu saptanmıştır.

Güler (2007), *‘İlköğretimde yöneltme yönergesi uygulamalarının rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi’*ne ilişkin çalışmasında; öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini yeteri kadar tanımadan karar verdikleri, anne ve babaların yöneltme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, yöneltme çalışmalarında hazırlanan raporların herhangi bir bağlayıcılığının ve yaptırımının olmaması, okullarda bu çalışmaların formalite gibi algılanmasına neden olduğu, yöneltmede en önemli kriter olarak akademik başarı dikkate alındığı, öğretmen ve yöneticiler için ilköğretimde mesleki rehberlik ve yöneltme çalışmaları konusunda bilgi eksiklikleri olduğu ve yöneltme çalışmalarının ilköğretim 8. sınıfın ikinci yarıyılında ağırlık kazandığı gibi benzer sonuçlara varmıştır.

Aytekin (2005), *‘Meslek Seçimini Etkileyen Sosyoekonomik ve Kültürel Faktörler (Isparta Örneği)’* adlı yüksek lisans tezi çalışmasında lise son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin neler olduğunu araştırmıştır. Araştırma, 2004-2005 yılında Isparta il merkezindeki özel okulların dâhil edilmediği liselerde okuyan toplam 2527 lise son sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin meslek seçiminin anne-babanın eğitim durumundan, ailelerin zamanı kullanmasından, ailenin yapısından, oturlan yerden ve öğrencinin aile ile olan ilişkisinden gibi durumlardan etkilendiği görel olarak tespit edilmiştir.

Yelken (2008), *‘Ortaöğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerini ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler (Sakarya İl Merkezi Örneği)’* adlı yüksek lisans tezi çalışmasında son sınıfta okuyan öğrencilerin bölüm tercihleri, tercihleri etkileyen faktörler ve mesleki ilgi alanlarını incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya merkezinde bulunan liselerde okuyan 593 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılara anket formu uygulanmıştır. Anketlerle anne-babanın eğitim durumu ve meslekleri, ailenin aylık geliri, oturlan evin durumu, tercih edilmesi düşünülen bölümler, tercihin ilk ne zaman düşünölmeye başlandığı ve tercihlerin nelerden etkilendiği gibi durumlar incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda

mesleki tercihlerde birçok faktörün etkili olduğu ve mesleki tercihlerin cinsiyet faktörüne bağlı olarak da değiştiği görülmüştür.

Işıklar ve Bozgeyikli (2010), '*İlköğretim Öğrencilerinin Kariyer Gelişimlerinin Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi*' adlı makale çalışmasında demografik faktörlerin kariyer gelişimdeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 357 8.sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmada çocuklar için kariyer gelişim ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada kariyer gelişimi üzerinde anne-babanın eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu görülmüştür. Araştırmada kariyer gelişim düzeylerinde erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Vurucu (2010), '*Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler*' adlı yüksek lisans tezi çalışmasında meslek seçimi yerliliğinin ne düzeyde olduğu ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin neler olduğunu incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli ili Gebze, Darıca, Çayırova ve Dilovası ilçelerinde bulunan meslek liselerindeki 13 farklı meslek dalındaki 1312 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans-yüzde hesaplama, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Ankette anne ve babanın hayatta olup olmaması, eğitim durumları ve iş durumları, sosyo-ekonomik durum, ailenin beklentisinin öğrencinin kararları üzerindeki etkisi, mesleği seçmede arkadaş ve çevre etkisi, okudukları meslek lisesine kayıt olmalarında nelerin etkili olduğu ve mesleklerine olan ilgi ve sevgi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyo-ekonomik durumun, ailelerin beklentisinin, arkadaş ve çevrenin meslek seçmede etkili olduğu ve mesleki yeterliliğin mesleğe olan ilgi ve sevgiden etkilendiği görülmüştür.

Canal (2013), '*Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersinde Mesleklerle İlgili Yapılan Etkinliklerin Öğrencilerin Meslek Seçimine Etkisinin Analizi*' adlı yüksek lisans tezi çalışmasında Sosyal Bilgiler dersinde mesleklerle ilgili yapılan etkinliklerin öğrencilerin meslek seçimine etkisini araştırmıştır. Araştırmaya, Yukarıkocayatak Yatılı Bölge Ortaokulu (Serik/Antalya)'ndaki 5., 6. ve 7 sınıflardan 200 öğrenci katılmıştır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Deneysel desen, doküman incelemesi, anket formu ve görüşme ile elde edilen veriler analiz edilmiştir. Meslekler konusu drama, film ve kaynak kişi etkinliği ile

incelenmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler ders ve çalışma kitaplarında yer verilen meslekler konusu ve etkinlikler de doküman incelemesi olarak incelenmiştir. Araştırmada uygulanan etkinliklerin meslek seçiminde karar verme üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Aynı etki 7. sınıflar üzerinde o kadar da etkili olmamıştır. Etkinliklerle bazı öğrencilerin olmak istediği meslek konusunda değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin meslekleri tanımalarında önemli bir unsur olduğu görülmüştür. Öğrencilerin meslek seçiminde aile, mesleğe karşı ilgi, insanlara faydalı olma gibi faktörlerin etkisi gözlenmiştir. Öğrencilerin olmak istediği mesleklerin çevrelerinde yaygın olan mesleklerden olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırmada, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel yöntemlerde bağlamsal nitelikte veriler toplanmakta ve alternatif bakış açılarına dayalı yorumlardan yararlanılmaktadır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül tek durum desenine yer verilmiştir. Tek durum desenlerinde, isminden de anlaşılacağı gibi, tek bir analiz birimi (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul, vb.) vardır. Bu desen, ‘nasıl’ ve ‘niçin’ sorularını temel almakta, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayın derinliğine incelenmesine olanak vermektedir (Merriam, 2013; Creswell, 2007; Gerring, 2007).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma, 2018–2019 Eğitim - Öğretim yılında, Isparta il merkezinde bulunan Selahattin Seçkin ve Ülkü İlkokulunda yapılmıştır. 3. sınıfta öğrenim gören 180 öğrenci bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçilen iki okulun belirlenmesinde çok avantajlı ve dezavantajlı olması ölçütü dikkate alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmada gönüllülük esas alınmış ve katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuştur. Katılımcıların cinsiyeti, sosyoekonomik düzeyi, ikamet ettiği bölge ve anne-baba eğitim düzeyi çeşitlilik göstermektedir. Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre araştırmacının, araştırmada veri kaynağı olan bireyleri yeterince tanımlaması, araştırmanın dış geçerliliğini artıran bir önlemdir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin tamamı, araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” ile elde edilmiştir. Nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama yöntemlerinden bir de görüşme tekniğidir. Görüşme sürecinin, gözlem ve yazılı dokümanlardan elde edilen verilerle desteklenmesi araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmaktadır.

Görüşme formundaki soruların kolay anlaşılabilir, yönlendirmeden kaçınan, farklı türden görüşleri sorgulayan, kişinin bilgisini aşmayan, mantıklı, odak açık uçlu sorular olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca görüşme formunun anlaşılabilirliğini ve yaklaşık uygulama süresini belirlemek, uygulamadan önce gerekli düzeltmeleri yapmak için görüşme formunun pilot denemesi 20 öğrenci ile yapılmıştır. Uygulama sırasında ve sonrasında bu öğrencilerin görüşleri alınarak eksik ve anlaşılmayan noktalar üzerinde düzeltmeler yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla 3 uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu uzmanlar Süleyman Demirel Üniversitesi, Ordu Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan akademisyenlerdir.

Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenilirliği Miles & Huberman (1994) formülü ($\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$) kullanılarak hesaplanmıştır.

Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır. Bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik ise %93 olarak hesaplanmıştır.

Geçerlilik anlamında ise, toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden hem betimsel hem de içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir.

Betimsel analizde, görüşme yapılan öğrencilerin düşüncelerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara çok defa yer verilmiştir. Betimsel analiz yapılmasındaki amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek yorumlamak ve anlam bütünlüğü içinde okuyucuya sunmaktır.

Bu amaçla elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenmiş, daha sonra bu betimlemeler yorumlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2008) ifade ettikleri gibi betimsel analiz dört adımda gerçekleştirilmiştir:

- Araştırma sorularından ve görüşme ve/veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur.
- Bu çerçeveye göre veriler işlenmiştir. Daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunmuş ve organize edilmiştir. Bu aşamada veriler tanımlama amacıyla seçilmiş, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmiştir. Ayrıca bu aşamada, sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar da seçilmiştir.
- Bulgular ve organize edilmiş veriler tanımlanmıştır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.
- Bulgular yorumlanmıştır. Bulgular arasında neden sonuç ilişkileri açıklanmıştır.

İçerik analizinde ise toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanır. Araştırmacı tarafından veriler önce bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ve toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008)

İçerik analizinde verilerin içerisinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilir. Bunlar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır.

Verilerin kodlanması aşamasında araştırmacı elde ettiği verileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışmıştır. Bu süreçte araştırmacı verilerin anlamlı bütünlük halinde nasıl bölümlere ayrılacağını, bu anlamlı bütünlüğe nasıl bir kod verilebileceğini ve bu

farklı bölümlerde yer alan verilerin benzer kodlarla düzenlenip düzenlenemeyeceğine dikkat etmiştir.

Temaların bulunması aşamasında, kodlanan verileri belirli temalar altında toplayabilen temaların bulunması gerekmektedir. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilmiş ve incelenmiştir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılmıştır. Daha sonra kodlar kategorize edilmiş ve topladığı verileri düzenleyebileceği bir sistem oluşturmuştur.

Üçüncü aşamada ise araştırmacı bu sisteme göre elde edilen verileri düzenlemiş ve bu şekilde belirli olgulara göre verileri tanımlamış ve yorumlamıştır. Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması bulguların yorumlanması aşamasında yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilere uygulanan görüşme formundaki sorularla elde edilen veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Her bir soru alt problem olarak ele alınmış ve ayrı ayrı analiz edilmiştir.

4.1. Öğrencilerin İleride Hangi Mesleği Yapmak İstediklerine Yönelik Bulgular

Birinci alt problem olan, ‘İleride mesleğini yapmak istiyorum. Çünkü olduğu için’ sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplardan elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Fen Bilimleri Dersi İşlenmeden Önce Selahattin Seçkin İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı

Meslek Grubu	Meslek	f	%	Seçme Nedeni	f	%
Sağlık	Hemşire	4	6,12	İnsanlara yardım etme	4	6,12
	Doktor	12	18,36	İnsanlara yardım etme	11	16,83
				Hayal	1	1,53
	Veteriner	3	4,61	Hoşlanma	1	1,53
Hayvan sevgisi				2	3,06	
Spor	Araba Yarışçısı	1	1,53	Hayal	1	1,53
	Futbolcu	2	3,07	Hoşlanma	1	1,53
Sanat	Oyuncu	1	1,53	Başarma duygusu	1	1,53
				Hoşlanma	1	1,53
Güvenlik	Polis	16	24,48	Suçluları yakalama	11	16,83
				Vatani koruma duygusu	2	3,06
				Hoşlanma	1	1,53
	Asker	2	3,07	Akraba mesleği	2	3,06
				Suçluları yakalama	1	1,53
İtfaiyeci	3	4,61	Akraba mesleği	1	1,53	
			İnsanlara yardım etme	2	3,06	
Eğitim	Öğretmen	12	18,36	Hoşlanma	1	1,53
				Hoşlanma	2	3,06
				Çocuk sevgisi	9	13,77
	Bilim İnsanı	1	1,53	İcat etme merakı	1	1,53
	Marangoz	1	1,53	Akraba mesleği	1	1,53
Esnaf ve diğer meslek grupları	Kuaför	1	1,53	Hoşlanma	1	1,53
	İnşaat Ustası	1	1,53	Akraba mesleği	1	1,53
	Şoför	1	1,53	Hoşlanma	1	1,53
	Emlakçı	1	1,53	Hoşlanma	1	1,53
	Oyuncakçı	1	1,53	Çocuk sevgisi	1	1,53
	Sanayici	1	1,53	Özgüven	1	1,53
	Elektrik Mühendisi	1	1,53	İnsanlara yardım etme	1	1,53

Yukarıdaki Tablo 1’de Selahattin Seçkin İlkokulundaki toplamda 65 kişiden oluşan 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi işlenmeden önce olmak istedikleri

mesleklerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tabloda ön plana çıkan mesleklere bakıldığında, öğrenciler en çok polis (n=16), öğretmen (n=12) ve doktor (n=12) olmak istemektedirler.

Bu meslekleri isteme nedenlerine bakıldığında ise polisi; suçluları yakalamak için, öğretmeni; çocuk sevgisinden ve doktoru ise insanlara yardım etme duygusundan ötürü istemektedirler. Bu meslekleri seçme nedenlerinin ortak noktasının insan faktörü olması ve insana, çocuğa yardım etme duygusunun yer alması bu dönemdeki çocukların meslek seçme nedeni olarak ön plana çıkmıştır.

Tablodaki tüm mesleklere bakıldığında, öğrencilerin daha çok hayatını idame ettirmek için geleceğini güvence altına alma ve temel ihtiyaçlarını giderme isteğinin yattığını söyleyebiliriz.

Tablo 2.

Fen Bilimleri Dersi İşlenmeden Önce Ülkü İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı

Meslek Grubu	Meslek	f	%	Seçme Nedeni	f	%
Sağlık	Doktor	31	34,44	İnsanlara yardım etme	22	24,44
				Sevgi	4	4,44
				Akraba mesleği	1	1,11
				Sağlığın önemi	1	1,11
				İyi meslek	2	2,22
				Çocukları koruma	1	1,11
	Veteriner	5	5,55	Hayvan sevgisi	5	5,55
Spor	Futbolcu	8	8,88	Sevgi	7	7,77
				Güzel meslek	1	1,11
				Yarışçı	1	1,11
				Yüzücü	1	1,11
Sanat	Müzişyen	1	1,11	Sevgi	1	1,11
				Oyuncu	1	1,11
				Ebru Sanatçısı	1	1,11
Güvenlik	Polis	6	6,66	Suçluları yakalama	5	5,55
				Sevgi	1	1,11
				Asker	3	3,33
				Pilot	1	1,11
Eğitim	Öğretmen	10	11,11	Sevgi	7	7,77
				Mezun etme duygusu	1	1,11
				Akraba mesleği	1	1,11
				Öğretme isteği	1	1,11
				Bilim İnsanı	3	3,33
Esnaf ve Diğer meslek grupları	Mühendis	5	5,55	Ülkeye faydalılık	1	1,11
				Geleceğe ışık tutma	2	2,22
				Sevgi	2	2,22
				Hayal	2	2,22
				Merak	1	1,11
				Sevgi	3	3,33
				Yazısının kötü olması	1	1,11
Hukuk	Mimar	7	7,77	Merak	1	1,11
				İnsanlara fırsat sunma	2	2,22
				Kuaför	1	1,11
				Sevgi	1	1,11
Hukuk	Hakim	3	3,33	Sevgi	1	1,11
				İyi meslek	1	1,11
				Adaletli karar verme	1	1,11
Din	Savcı	1	1,11	İnsanlara yardım etme	1	1,11
				Kabe İmamı	1	1,11
				Sevgi	1	1,11

Yukarıdaki Tablo 2’de Ülkü İlkokulundaki toplamda 90 kişiden oluşan 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi işlenmeden önce olmak istedikleri mesleklerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tabloda ön plana çıkan mesleklere bakıldığında, öğrenciler en çok doktor (n=31), öğretmen (n=10) ve futbolcu (n=8) olmak istemektedirler. Bu meslekleri isteme nedenlerine bakıldığında ise doktoru; insanlara yardım etmek için, öğretmeni; mesleği sevdiğinden ve futbolculuğu ise yine sevdiği için istemektedirler.

Bu meslekleri seçmek istemelerinin altında yatan nedenlerin ortak noktasının insanlara yardım etme isteği ve bu mesleklere sevgi beslemeleri olduğu görülmektedir. Tablodaki mesleklere genel olarak bakıldığında, öğrencilerin en çok olmak istedikleri mesleklerin toplum tarafından daha çok saygın olduğu düşünülen ve maddi olarak da getirisi fazla olan mesleklerin yer aldığını söyleyebiliriz.

Tablo 3.

Fen Bilimleri Dersi İşlendikten Sonra Selahattin Seçkin İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı

Meslek Grubu	Meslek	f	%	Seçme Nedeni	f	%
Sağlık	Hemşire	1	1,49	İnsanlara yardım etme	1	1,49
				İnsanlara yardım etme	12	17,88
	Doktor	15	22,38	Güzel meslek	1	1,49
				Başarılı olma	1	1,49
				Sevgi	1	1,49
Veteriner	3	4,47	Hayvan sevgisi	3	4,47	
Spor	Araba Yarışçısı	1	1,49	Sevgi	1	1,49
	Futbolcu	4	5,97	Sevgi	2	2,98
				Zengin olma isteği	2	2,98
	Dalgıç	1	1,49	Merak	1	1,49
Sanat	Oyuncu	1	1,49	Sevgi	1	1,49
				Suçluları yakalama	11	16,39
	Polis	16	23,88	Vatani koruma	1	1,49
				Heyecan	1	1,49
				Hayal	1	1,49
				İnsanlara yardım	1	1,49
				İyi meslek	1	1,49
				Vatani koruma	2	2,98
				Akraba mesleği	1	1,49
	Asker	3	4,47	Yangın söndürme	1	1,49
				İnsanlara yardım	1	1,49
				Güvenlik Görevlisi	1	1,49
	İtfaiyeci	2	2,98	İnsanlara yardım	1	1,49
Pilot	1	1,49	Hayal	1	1,49	
Eğitim	Öğretmen	12	17,91	Bilgi öğretme	3	4,47
				Sevgi	7	10,43
				İyi meslek	2	2,98
	Bilim İnsanı	1	1,49	İcat	1	1,49
	Paleontolog	1	1,49	İyi para kazanma	1	1,49
Esnaf ve diğer meslek grupları	Marangoz	1	1,49	Aileye yardım	1	1,49
	Kuaför	1	1,49	Merak	1	1,49
	Bilgisayar Mühendisi	1	1,49	Sevgi	1	1,49
	İç Mimar	1	1,49	Hayal	1	1,49

Yukarıdaki Tablo 3'te Selahattin Seçkin İlkokulundaki toplamda 67 kişiden oluşan 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi işlendikten sonra olmak istedikleri mesleklerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tabloda ön plana çıkan mesleklere bakıldığında, öğrenciler en çok polis (n=16), doktor (n=15) ve öğretmen (n=12) olmak istemektedirler.

Bu meslekleri isteme nedenlerine bakıldığında ise polisi; suçluları yakalamak için, doktoru insanlara yardım etme duygusundan, öğretmeni ise sevgi beslediğinden ötürü istemektedirler. Bu meslekleri seçme nedenlerinin ortak noktası ise yine insanlara yardım etme isteğidir.

Bunun yanında mesleğe olan sevgi de bunu desteklemektedir. Selahattin Seçkin İlkokulundaki 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi işlenmeden önceki ve işlendikten sonraki olmak istedikleri meslek gruplarında çok fazla bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Başlangıçta da en çok olmak istenen meslek grupları polis, doktor ve öğretmen iken; ders işlendikten sonraki en çok istenen meslek gruplarının başında da yine polis, doktor ve öğretmen gelmektedir. Diğer bir deyişle, fen bilimleri dersinin öğrencilerin mesleki hayallerine çok fazla bir katkısı olmamıştır.

Tablo 4.

Fen Bilimleri Dersi İşlendikten Sonra Ülkü İlkokulundaki Öğrencilerin İleride Olmak İstedikleri Mesleklerin Dağılımı

Meslek Grubu	Meslek	f	%	Seçme Nedeni	f	%
Sağlık	Doktor	28	31,11	İnsanlara yardım etme	20	22,2
				Hayal	4	4,44
				Sevgi	3	3,33
				Baba mesleği	1	1,11
				Veteriner	7	7,77
Spor	Futbolcu	5	5,55	Hayvan sevgisi	7	7,77
				Geleneği devam ettirme	1	1,11
				Sevgi	2	2,22
				Güzel meslek	1	1,11
				Sevgi	4	4,44
Sanat	Eczacı	1	1,11	Boyu uzatma isteği	1	1,11
				Jimnastikçi	2	2,22
				Teknik Direktör	1	1,11
				Müzişyen	1	1,11
				Yönetmen	1	1,11
Güvenlik	Ebru Sanatçısı	1	1,11	-	1	1,11
				Polis	6	6,66
				Asker	4	4,44
				Pilot	1	1,11
				Öğretmen	6	6,66
Eğitim	Bilim İnsanı	6	6,66	Akıl gerektirmesi	1	1,11
				Öğretme isteği	2	2,22
				Sevgi	3	3,33
				Hayal	1	1,11
				Geleceğe ışık tutma	3	3,33
Esnaf ve diğer meslek grupları	Mühendis	3	3,33	İyi meslek	2	2,22
				Mimar	8	8,88
				Kuaför	2	2,22
				Muhasebeci	1	1,11
				Hakim	2	2,22
Hukuk	Savcı	1	1,11	Sevgi	1	1,11
				Hayal	1	1,11
				İlginç	1	1,11
Din	Avukat	1	1,11	İyi meslek	1	1,11
				Kabe İmamı	1	1,11
				Ahlaklı iş	1	1,11

Yukarıdaki Tablo 4'te Ülkü İlkokulundaki toplamda 90 kişiden oluşan 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersi işlendikten sonra olmak istedikleri mesleklerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Tabloda ön plana çıkan mesleklere bakıldığında, öğrenciler en çok doktor (n=28), mimar (n=8) ve veteriner (n=7) olmak istemektedirler.

Bu meslekleri isteme nedenlerine bakıldığında ise doktoru; insanlara yardım etmek için, mimarlığı; mesleği sevdiğinden ve veterinerliği ise hayvan sevgisinden ötürü istemektedirler. Bu meslekleri seçmek istemelerinin altında yatan nedenlerin ortak noktasının insanlara yardım etme isteği ve bu mesleklere sevgi beslemeleri olduğu görülmektedir. Farklı olarak ise hayvanlara olan sevgi dile getirilmiştir.

Fen bilimleri dersinin burada az da olsa bir etkisi olduğundan söz edilebilir. Doktor olma isteğinin de fen bilimleri dersi ile alakası vardır. Ancak ders işlenmeden öncede

doktor olma istekleri fazla olduğu için dersin burada çok fazla etkisinden bahsedemeyiz.

Tablodaki mesleklere genel olarak bakıldığında bazı mesleklerdeki değişim dikkat çekicidir. Örneğin; bilim insanı, veteriner ve eczacı gibi mesleklerdeki az da olsa bir artışın söz konusu olması, fen bilimleri dersinin bazı öğrencilerin fikirlerine etki ettiğini göstermektedir.

4.2. Okul Dışında Yaptıkları Etkinliklere Yönelik Bulgular

Tablo 5.

Öğrencilerin Okul Dışında Yaptıkları Etkinlikler

Selahattin Seçkin İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Etkinlik türü	f	%	Etkinlik türü	f	%
Spor	29	43,21	Spor	26	38,74
Oyun	20	29,80	Oyun	14	20,86
Eğitim	16	23,84	Eğitim	22	32,78
Sanat	1	1,49	Sanat	2	2,98
Gezi	1	1,49	Gezi	2	2,98
			Dinlenme	1	1,49
Ülkü İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Etkinlik türü	f	%	Etkinlik türü	f	%
Spor	36	39,96	Spor	36	39,96
Oyun	17	18,87	Oyun	15	16,65
Eğitim	10	11,11	Eğitim	18	19,98
Sanat	20	22,22	Sanat	17	18,87
Gezi	6	6,66	Gezi	1	1,11
Dinlenme	1	1,11	Dinlenme	3	3,33

Tablo 5'te görüldüğü üzere, iki okulda da 3.sınıf öğrencilerinin okul dışında en çok yaptıkları etkinliklerin başında spor gelmektedir. Fen bilimleri dersi işlenmeden önce de işlendikten sonra da spor etkinliği en çok yapılan etkinliklerin başında gelmektedir. Yine iki okul için de fen bilimleri dersi işlendikten sonra oyun etkinliğinin azalıp, eğitim etkinliğinin artması dikkat çekmektedir. Ancak bu durumda doğrudan fen bilimleri dersi ile ilgili bir durum çok fazla söz konusu değildir. Bu durumda, öğrencilerin eğitim- öğretim sürecinin içinde olmaları söz konusu olabilir.

Ayrıca, Ülkü İlkokulunda sanatsal faaliyetlerin Selahattin Seçkin İlkokuluna göre çok fazla olmasında, okulun bulunduğu çevre ve ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin daha iyi olmasının etkisinin olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin yaptıkları etkinlik türlerine genel olarak bakıldığında, doğrudan fen bilimleri dersiyle açıklanabilecek bir durum söz konusu değildir.

4.3. Televizyonda İzledikleri Program Türüne Göre Bulgular

Tablo 6.

Öğrencilerin İzledikleri Televizyon Programları

Selahattin Seçkin İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Program türü	f	%	Program türü	f	%
Haber	7	10,43	Haber	4	5,96
Belgesel	6	8,94	Belgesel	8	11,92
Çizgi film	13	19,37	Çizgi film	14	20,86
Dizi-film	35	52,15	Dizi-film	29	43,21
Spor	1	1,49	Spor	-	
Yarışma	2	2,98	Yarışma	7	10,43
Müzik	-		Müzik	2	2,98
Diğer	3	4,47	Her şey	3	4,47
Ülkü İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Program türü	f	%	Program türü	f	%
Haber	2	2,22	Haber	1	1,11
Belgesel	15	16,65	Belgesel	16	17,76
Çizgi film	22	24,42	Çizgi film	22	24,42
Dizi-film	42	46,62	Dizi-film	38	42,18
Spor	4	4,44	Spor	3	3,33
Yarışma	3	3,33	Yarışma	6	6,66
Eğlence	-		Eğlence	2	2,22
Yemek	1	1,11	Yemek	-	
Her şey	1	1,11	Her şey	2	2,22

Tablo 6’da görüldüğü üzere, iki okulda da 3.sınıf öğrencilerinin televizyonda en çok izledikleri programların başında dizi ve film gelmektedir. Gerek fen bilimleri dersi işlenmeden önce, gerekse fen bilimleri dersi işlendikten sonra öğrencilerin en çok izledikleri televizyon program türünde herhangi bir değişiklik olmamıştır.

Diğer bir deyişle fen bilimleri dersinin izlenen program türüne doğrudan bir katkısı olmamıştır. Ancak fen bilimleri dersinden sonra birkaç öğrenci de olsa belgesel program türünde artış olması az da fen bilimleri dersinin dolaylı katkısının olabileceğini göstermektedir. Televizyonda öğrencilerin izledikleri program türlerine genel olarak bakıldığında, fen bilimleri dersinin doğrudan bir katkısının olmadığını söyleyebiliriz.

4.4. Öğrencilerin En Çok Merak Ettikleri Şeylere Yönelik Bulgular

Tablo 7.

Öğrencilerin Merak Ettikleri Konular

Selahattin Seçkin İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Merak Edilen Şey	f	%	Merak Edilen Şey	f	%
Yer	26	38,74	Yer	32	47,68
Kişi	17	25,33	Kişi	3	4,47
Zaman	2	2,98	Zaman	6	8,94
Hayvan	2	2,98	Hayvan	5	7,45
Araç-gereç	5	7,45	Araç-gereç	4	5,96
Olay	8	11,92	Olay	9	13,41
Gizemli durum	7	10,43	Gizemli durum	8	11,92

Ülkü İlkokulu					
Fen bilimleri dersi işlenmeden önce			Fen bilimleri dersi işlendikten sonra		
Merak Edilen Şey	f	%	Merak Edilen Şey	f	%
Yer	36	39,96	Yer	40	44,44
Kişi	7	7,77	Kişi	8	8,88
Zaman	15	16,65	Zaman	10	11,11
Hayvan	6	6,66	Hayvan	7	7,77
Araç-gereç	5	5,55	Araç-gereç	2	2,22
Olay	7	7,77	Olay	4	4,44
Gizemli durum	14	15,54	Gizemli durum	19	21,11

Tablo 7' de görüldüğü üzere, iki okulda da 3.sınıf öğrencilerinin en çok merak ettikleri şeylerin başında yerle (galaksi, uzay, gezegen, dünya, su altı vs.) ilgili durumlar gelmektedir. Fen bilimleri dersi işlenmeden önce de öğrencilerin meraklarının yerle ilgili şeylere fazla olduğu görülmüştür.

Ancak fen bilimleri dersi işlendikten sonra iki okulda da artışın olması fen bilimleri dersinin doğrudan etkisinin olduğu göstermektedir. Özellikle öğrencilerin ders işlendikten sonra en bariz merak ettikleri yerlerin başında uzay, gezegenler, su altı, dünyanın merkezi gibi yerlerin gelmesi fen bilimleri dersinin öğrencileri meraka sürüklediğinin kanıtı olabilir. Yine tablodaki merak edilen şeylerle ilgili gizemli durumlara bakıldığında, Ülkü ilkokulundaki öğrencilerin fen bilimleri dersi işlendikten sonraki meraklarındaki değişimleri dikkat çekicidir.

Örneğin; bulutların nasıl oluştuğu, mikropların nasıl olduğu, insanlardan başka canlıları, gökyüzünün neden mavi olduğu, kara deliği, evrenin sonunu, okyanusların dibinin nasıl olduğu gibi olayları öğrencilerin merak etmeye başlaması fen bilimleri dersinin merak duygusuna katkı sağladığının veya geliştirdiğinin göstergesi olabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen verilerden çıkan bulgulara göre sonuçlar ortaya konulmuş ve ilgili literatürle de tartışılmıştır. Ayrıca araştırma sonuçlarına uygun olarak da bundan sonra yapılacak araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

İlkokul 3.sınıf öğrencilerinden elde edilen bulgular neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Meslek seçimi birçok faktörden etkilenen ve sürekli değişim içinde olan bir unsurdur (Yelken, 2008). Özellikle de meslek seçimini etkileyen unsurların başında yetenek, ilgi ve değer (toplumun o mesleğe verdiği değer) boyutu (Nalbantoğlu, 2017) yer alsa da bunun dışında aklımıza gelebilecek hemen hemen her şey meslek seçimini etkileyebilmektedir.

Örneğin geçmişte yaşanan psikolojik olaylar, anne baba tutumu, öğretmene olan sevgi, ekonomik faktörler, kişilik, beklentiler, cinsiyet, saygınlık vs. Bu çalışmada ise fen bilimleri dersinin öğrencilerin mesleki hayallerine katkısı olup olmadığı araştırılmıştır.

Küçük yaşlarda öğrenciler henüz yeteneklerini tam ortaya çıkmadan ilgileri doğrultusunda meslek hayalleri kurmaya başlarlar. Bu hayaller sürekli değişiklik göstermekle birlikte bazı durumlarda ise öğrencilerin bu hayallerinde dışsal faktörler etkili olabilmektedir. Örneğin; uzay mühendisi olma hayali kuran bir çocuğa, ailesi çocuk olmak istemese de ileride kolay iş bulabileceği bir mesleki tercihte bulunması için yönlendirme yapabilmektedir.

Yine bu hayallerinde ailenin sosyoekonomik durumu (Nalbantoğlu, 2017) , öğrenim gördüğü okulun yapısı, derslerine giren öğretmenlerin kişiliği ve toplumun o okula bakış açısı gibi faktörler etkili olmaktadır. Bu çalışmada ortaya çıkan en önemli sonuç, çocukların mesleki hayallerinde doğrudan fen bilimleri dersinin dolaylı olarak da o dersi anlatan öğretmenin etkisi olmamıştır.

İki okulda da öğrencilerin ders işlenmeden önceki ve ders işlendikten sonraki meslek tercihlerine baktığımızda gözle görülür önemli bir değişiklik olmamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında öngörülemeyen bazı faktörlerde yer alabilir (Yelken, 2008). Örneğin öğrencilerin yaşının küçük olması, ön ve son uygulama arasındaki sürenin az olması, ailelerin çocuklarında oluşturdukları bilinçaltı etkiler vs.

Tercih ettikleri meslek gruplarına bakıldığında fen bilimleri dersinin doğrudan bir katkısı olmasa da öğrencilerin merak ettikleri şeylerde fen bilimleri dersinin dolaylı da olsa katkısının olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle, iki okuldaki öğrencilerin de görmek ve gitmek istedikleri yerler konusunda (evren, dünyanın çekirdeği, uzay, gezegenler, kara delik, iç organların yapısı, su ve okyanusların altı, galaksi ve bunun gibi gizemli yerler) fen bilimleri dersi daha çok merak uyandırmaya başlamıştır.

Diğer bir deyişle öğrenciler küçük yaşta oldukları için hayallerindeki meslekleri net olarak ifade edemeseler de düşüncelerini başka şekillerde ifade etmeye çalışmışlardır. Nitekim ilgiler küçük yaşlarda başlar ve sürekli değişebilmektedir. Bir çocuk izlediği bir filmde etkilenip o anki duygularıyla kahramanın mesleğini bile yapmak isteyebilir.

Selahattin Seçkin İlkokulundaki öğrencilerin fen bilimleri dersini gerek almadan önce ve gerek aldıktan sonraki mesleki hayallerinde en çok doktor (Gündüz, Aladağ ve Kuzgun, 2016), polis (Gündüz, Aladağ ve Kuzgun, 2016) ve öğretmen (Gündüz, Aladağ ve Kuzgun, 2016; Bursal ve Buldur, 2013; Karadağ, 2012; Kılcan, B., Keçe, B., Çepni, O, ve Kılınç, Ç, A. 2014; Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011) yer almaktadır. Bu okul sosyoekonomik düzey açısından diğer okula göre daha dezavantajlı bir yapıya sahiptir.

Ailelerin sosyoekonomik düzeyi ve okulun bulunduğu sosyal çevre çocukların hayallerine de dolaylı etki etmektedir (Nalbantoğlu, 2017; Canal, 2013). Mesleklere bakıldığında gelecek açısından kendilerini güvence altına alma ve hayatlarını idame ettirmek için iş sahibi olma düşüncesi temel belirleyici faktör olabilir.

Ülkü İlkokulunda ise, öğrencilerin gerek fen bilimleri dersini almadan önce gerekse aldıktan sonra olmak istedikleri mesleklerin başında; doktor, veteriner ve mimar gelmektedir. Bu okul diğer okula göre sosyoekonomik açıdan daha avantajlı bir

okuldur. Ayrıca sosyal çevre açısından toplum tarafından beklentileri fazla olan bir okul konumundadır. Nitekim öğrencilerin hayal ettikleri mesleklere bakıldığında Ülkü İlkokulundaki durum diğer okuldan biraz farklılık göstermektedir (Aytekin, 2005). Bu durumda fen bilimleri dersinin bir etkisi söz konusu değildir. Sadece ailelerin sosyoekonomik durumu ve okulun popülerliği ile alakalı bir durumdur (Nalbantoğlu, 2017; Vurucu, 2010).

Tercih edilen mesleklerde hem toplum tarafından saygın olarak bilinen meslekler yer almakta hem de öğrencilerin sevgi beslediği meslekler yer almaktadır. Yani Selahattin Seçkin İlkokulundaki öğrenciler gibi geleceği daha çok güvence altına alma duygusu (Baundy & Norris, 1992), Ülkü İlkokulundaki öğrencilerde çok fazla görülmemiştir.

Diğer bir deyişle, öğrencilerin gelecekte olmak istedikleri mesleki hayallerinde fen bilimleri dersinin etkisinden ziyade diğer faktörler (ailenin sosyoekonomik düzeyi, öğrenim gördüğü okul türü, okulun sosyal çevresi, anne baba tutumları, öğrencilerden beklentiler) daha ön plana çıkmıştır. Ortaya çıkan bu durum meslek seçimini etkileyen önemli bir unsurdur (Aytekin, 2005).

Araştırmanın diğer bir sonucu da; okul dışında yapılan etkinliklerde fen bilimleri dersinin yine doğrudan bir katkısı olmadığıdır. İki okulda da öğrenciler ders dışı etkinliklerde daha çok sporla ilgilenmektedirler. Yine TV’de izlenen program türlerine bakıldığında, iki okulda da dizi-film programlarının önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Fen bilimleri dersinin doğrudan yine bir katkısının olmadığı görülmektedir.

Bu araştırma göstermiştir ki ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin mesleki hayallerine fen bilimleri dersini ilk kez görmelerine rağmen doğrudan bir etkisi olmamıştır. Ancak merak duygularının gelişmesine dolaylı etki etmiştir.

Ortaya çıkan sonuçta, meslek seçimini etkileyen birçok faktör bulunabileceği (Yelken, 2008), çocukların ilgilerinde ve mesleki hayallerinde tespit edilemeyen birçok unsurun etkili olabileceği, öğrencilerin küçük yaşta olması neticesinde kendilerini daha tam olarak tanımayabilecekleri, ailenin ve toplumun meslek seçiminde önemli bir etken olabileceği (Aytekin, 2005; Işıklar ve Bozgeyikli, 2010; Vurucu, 2010; Canal, 2013), mesleğin statüsü ve gelirin yetenek ve ilgilerin önüne geçebileceği öngörülmüştür.

Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmalarda özellikle ergenlerin pek çoğunun eğitsel ve mesleki kararları verirken, bir takım akılcı olmayan inançlara sahip oldukları, kariyer alternatifleri ve benlikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve karar verme sorumluluğunu arkadaşlarına, yakınlarına bıraktıkları veya mesleki kararsızlık yaşadıkları bulunmuştur (Bacanlı, 2008; Bal, 1998; Cakır, 2003;Doğan, 2010; Gati ve Saka, 2001; Germeijs, Verschueren, & Soenens, 2006; Kalafat, 1998, Johnson, 2000; Julien, 1999).

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Daha etkili sonuçlar alabilmek için bundan sonra yapılacak araştırmalar boylamsal olabilir (Örneğin 3.sınıftan 8.sınıfa kadar).
- Araştırmada aile ile ilgili bir bilgi formu yer almamaktadır. Ailelerden alınacak bilgiler de araştırmaya derinlik kazandırabilir
- Yine bu dersi okutan öğretmenin tutumlarının belirlenmesi ve öğrenciler üzerindeki etkisi tespit edilirse, bundan sonra yapılacak araştırmalar için daha etkili olabilir.
- Bu araştırma sadece fen bilimleri dersi ile sınırlıdır. Diğer derslerle ilgili böyle bir araştırma yapıp sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Öğrencilerin mesleki hayalleri tespit edilmeden önce, öğrenci hakkında gerek aileden gerekse öğretmenlerden veya gözlem yapılarak bilgi toplanabilir.
- Sınıfa çeşitli meslek gruplarından kişiler davet edilerek öğrencilerin davranışlarındaki değişimler gözlenebilir.
- Çocukların oyunları, resimleri, günlükleri ve onları tanımak için çeşitli etkinlikler ve materyaller kullanarak ilgi alanları daha da belirginleştirilebilir.
- Sınıf öğretmenlerine meslek seçimi ile ilgili seminerler verilmeli ve bu konudaki farkındalık düzeyleri artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abd-El-Khalick, F., Bell, R.L. & Lederman, N.G., (1998). The nature of science and instructional practice: making the unnatural natural, *Science Education*, 82,,417- 41.
- Abiseva, S. (1997). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen bazı etmenler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- Amir, T., Gati, I. & Kleiman, T. (2008). Understanding and interpreting career decisionmaking difficulties. *Journal of Career Assessment*, 16; 28-38.
- Atmaca, A. (2006). *Gençler mesleğinizi seçtiniz mi?* İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Aytaç, S. (2005). *Çalışma yaşamında kariyer yönetim planlaması gelişimi ve sorunları*. Bursa: Ezgi kitabevi.
- Aytekin, A. (2005). *Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler (Isparta örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Bacanlı, F. (2008). Türk ergenlerinin kariyer karar verme güçlükleri. *Counseling and International Perspective: Global Demands and Local @eeds*. Bahcesehir Üniversitesi, Nisan 25-27, İstanbul.
- Bal, P. N. (1998). *Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve "mesleki karar verme eğitim programının etkililiğinin araştırılması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bundy, P. & Norris, D. (1992). *What Accounting Students Consider Important In Thr Job Selection Process*. *Journal of Applied Business Research*. 8-2
- Bursal, M. ve Buldur, S. (2013). Fen Bilgisi Öğretmen adayları için öğretmenlik tercih nedenlerini derecelendirme ve geleceğe yönelik beklentiler ölçekleri geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Teacher Education*, 2(1), 47-64
- Canal, M. (2013). *Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinde mesleklerle ilgili yapılan etkinliklerin öğrencilerin meslek seçimine etkisinin analizi*.

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canstantine, M. G., Wallece, B. C. & Kindaichi, M. M. (2005). Examining contextual factors in the career desicion statud of African American Adolescent. *Journal of Career Assesment*, 13,307-319.
- Chiccin, C. S., Bleeker, M. M. & Jacobs, J. E. (2008). *Gender-typed occupational choices: The long-term impact of parents' beliefs and expectations*. (ss. 215-234). Washington. DC. ABD: Amerikan Psikoloji Derneği.
- Clutter, C. (2010). The effects of parental influence on their children's career choices. (Yüksek Lisans Tezi), Kansas State.
- Creswell, W. J. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*, SAGE Publications, USA,
- Çepni, S., Ayvacı, H. Ş. ve Bacanak, A. (2006). *Fen eğitimine yeni bir bakış: Fen-Teknoloji- Toplum*. Ankara: Pegem.
- Doğan, H. (2010). *Kariyer karar verme grup rehberliği programının 9. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), G.U Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dörner, Dieter (2011), Handeln. Schütz, Astrid (Ed.), Psychologie. Eine Einführung in ihre Grundlagen und Anwendungsfelder. 4., Basım. Stuttgart, Kohlhammer (Einführungen und Allgemeine Psychologie), s. 329–352.
- Erdönmez, C. ve Morkoç, D. (2008). BYS Programı Öğrencilerinin Sekreterlik Mesleğine İlişkin Tutumları: Çanakkale Meslek Yüksekokulu Örneği.7. *Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Trabzon.
- Gati, I. (1998). Using career-related aspects to elicit preferences and. characterize occupations for a better person-environment. *Journal of Vocational Behavior*, 52, 343-356.
- Gati, I. & Saka, N. (2001). High school students's career related decision-making difficulties. *Journal of Counseling and Development*, 79, 331-340.
- Germeijs, V., Verschueren, K., & Soenens, B., (2006). Indecisiveness and high school students' career decision-making process: Longitudinal associations

and the mediational role of anxiety. *Journal of Counseling Psychology*, 53(4), 397-410.

Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*, Cambridge University Press, New York.

Güler, M. (2007). *İlköğretimde Yöneltilme Yönergesi Uygulamalarının Rehber Öğretmenlerin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Gündüz, M., Aladağ, S. ve Kuzgun, P. (2016). İlkokul Öğrencilerinin Olmak İstedikleri Mesleğe Yükledikleri Değer Algıları, 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 11-14 Mayıs 2016

Iacovou, L., Shirland, L. & Thompson, R. (2004). *Job Selection Preferences Of Business Students*. *Journal Of Applied Business Research*. 20-1.

Işıklar, A. ve Bozgeyikli, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin demografik faktörler açısından incelenmesi. *The Journal of Sakarya University Education Faculty*, 19, 10-29.

Johnson, L. S. (2000). The relevance of school to career: A study in student awareness. *Journal of Career Development*, 26(4), 263-276.

Julien, H. E. (1999). Barriers to adolescents' information seeking for career decision making. *Journal of the American Society for Information Science*, 50, 38-48.

Kalafat, Z. (1998). *Lise öğrencilerinde mesleki geleceğe bakış (lise öğrencilerinin mesleki gelecek değerlendirmelerinin ve mesleki olgunluk düzeylerinin karşılaştırmalı İncelenmesi)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 44-66.

- Kılcan, B., Keçe, B., Çepni, O. ve Kılınç, Ç. A. (2014) Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 69-80
- Kırbıyık, M. (2005).*İlköğretimde mesleki yöneltmeye dair öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri: (Afyonkarahisar ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- King, S. (1989). Sex Differences in a Causal Model of Career Maturity. *Journal of Counseling and Development*, 68, 208-214.
- Kleiman, T., Gati, I., Peterson, G. W., Sampson, J. P., Reardon, R. C. & Lenz, J. G. (2004). Dysfunctional thinking and difficulties in career decision making. *Journal of Career Assessment*, 12, 312-331.
- Kuzgun, Y. (1994). Çağdaş insanın en önemli kararı meslek seçimi, *Bilim Teknik Dergisi*. sayı: 325
- Kuzgun, Y. (2003). Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş. Ankara: Nobel yayın ve dağıtım
- Kuzgun, Y. (2014). Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı. Nobel Yayınları. Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara.
- Merriam, B. S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (Çeviri Editörü: S. Turan), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative dataanalysis*, Thousand Oaks, CA: Sage
- Morgan, C. T. (2004). Psikolojiye giriş (15). (Çevirenler: H. Arıcı ve diğ.). Ankara: Meteksan A.Ş. (Orijinal çalışma basım tarihi 1981).
- Nalbantoğlu Yılmaz, F. (2017). Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörlerin İkili Karşılaştırmalar Yöntemiyle İncelenmesi, *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 8 (2), 224-236
- Osipow, S. H. (1999). Assessing career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 55, 147-154.

- Özgüven, E. (2000). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Sistem Ofset.
- Öztemel, K. (2012). “Kariyer Kararsızlığı ile Mesleki Karar Verme Öz Yetkinlik ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkiler”. *GEFAD / GUJGEF*. 32 (2): s. 459-477.
- Prenzel, Manfred; Krüger, Heinz-Hermann (2008), Kompetenzdiagnostik. Zeitschrift für Erziehungswissenschaft. Sonderheft 8 - 2007. 1. Basım. Ed. v. Ingrid Gogolin. s.l., VS Verlag für Sozialwissenschaften (GWV) (Zeitschrift für Erziehungswissenschaft - Sonderheft).
- Rojewsk, J. & Hill, R. (1998). Influence of gender and academic risk behavior on career decision making and occupational choice in early adolescence. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 3, 265–288.
- Sarıkaya, T. & Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2): 393-423.
- Savickas, M. L. (1984). Career Maturity: The Construct and its Measurement. *Vocational Guidance Quarterly*. 32, 222–231.
- Savickas, M. L. (1990). The Use of Career Choice Measures in Counseling Practice. In E. Watkins ve V. Campbell (Eds.), *Testing in Counseling Practice* (s. 373-417). New Jersey: Erlbaum.
- Savickas, M. L. (1991). The meaning of work and love: career issues and interventions. *Career Development Quarterly*, 39, 315-324.
- Seligman, L. (1980). *Assessment in Developmental Career Counseling*. Cranston: The Carroll Pres.
- Super, D. E. & Knasel, E. G. (1981). Careerdevelopment in adulthood: Sometheoreticalproblemsand a possiblesolution. *British Journal of Guidanceand Counselling*, 9(2), 194-201.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik öğretmen adaylarının Öğretmenliği tercih nedenleri ve beklentileri, 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 April 2011, 998-1006

- Telman, C. (2006). *Başarıya giden yolda meslek seçimi*. İstanbul: Epsilon.
- Tinsley, H. E. A. (1992). Career decision making and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 41, 209-211.
- Ünal, S. ve Sefer, A. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Marmara Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul,
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F. ve Sertelin, Ç. (2005). Günümüz gençliğinin gelecek beklentileri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* 2 (2), 93-103
- Yelken, K. (2008). *Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini ve meslek seçimini etkileyen faktörler (Sakarya il merkezi örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yeşilyaprak, B. (1995). “Mesleki Gelişim Kuramları Üzerine Bir Eleştirel Değerlendirme”. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2(6), s. 43-49,
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Ltd.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2001). *Kişilik ve meslek secimi arasındaki ilişki ve bir uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

EKLER

EK 1

Görüşme Formu

Öğrencinin Adı ve Soyadı:

Sınıfı:

Okulu:

Sevgili öğrenciler; bir araştırma yapıyorum ve sizlerin değerli fikirlerine ihtiyacım var. Bana yardımcı olmak ister misiniz? Sorulara samimiyetle cevap verirseniz çok mutlu olurum. Teşekkür ediyorum.

Soru 1: İleride..... mesleği yapmak istiyorum.

Çünkü.....

 olduğu için

Soru 2: Okul dışında hangi etkinlikleri yapmaktan hoşlanırsın?

.....

Soru 3: Birisi sana ne hediye alırsa mutlu olursun?

.....

Soru 4: Televizyonda hangi tür programları izlemeyi seversin?

.....

Soru 5: Ne tür yerleri gezmekten hoşlanırsın?

.....

Soru 6: Hayatta en çok neleri merak edersin?

.....

EVRAK KABUL VE SAYISI: 25/12/2018-E.67134

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 79673485-302.08.01-E.67134
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

25/12/2018

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24/12/2018 tarihli, 66416 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı." konulu yazı

Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cihangir Çelik'in; Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY danışmanlığında yürüttüğü "İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin mesleki ilgilerinin oluşmasında fen bilimleri dersinin rolü" konulu tez çalışması ile ilgili Isparta Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ilgi yazısı ektedir. Öğrenciye tebliğ edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ
Enstitü Müdürü

Ek:İlgi Yazı (4 sayfa)

Ek:Yazı Amacı (2 sayfa)

Evrak Doğrulamak İçin : <https://ebys.mehmetakif.edu.tr/en/Vision/Dogrula/ZL48V4J>

İstiklal Yerleşkesi 15030 BURDUR
Telefon:+90 248 213 32 02 Faks:+90 248 213 32 09

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Feriha TEPE
Evrak Pin Kodu: 20702

E-Posta Adresi: mak@meakif.edu.tr Elektronik A&B: <http://ebe.mehmetakif.edu.tr> Kep Adresi : mak@ih01.kep.tr

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 83427534-302.08.01-E.66416
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı.

24.12/2018

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 14/11/2018 tarihli, 57648 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı" konulu yazı
b) 15/11/2018 tarihli, 58023 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı" konulu yazı

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programı öğrencisi Gülşah KIYMİK ile Temel Eğitim Lisansüstü Programı öğrencisi Cahangir ÇELİK'in yürütmüş oldukları çalışmalar kapsamında uygulama yapma isteklerinin uygun görülüp görülmediği ile ilgili Isparta Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ilgi (b) yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

Prof. Dr. Mehmet KARACA
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:Yazı örneği (3 sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.mehmetakif.edu.tr/enVision/Dogrula/LM48P60>

İstiklal Yerişkesi 15030 BURDUR
Telefon:+90 248 213 11 90 Faks:+90 248 213 11 91

Ayrıntılı bilgi için iritibat: Selda KARATAŞ
Evrak Pin Kodu: 07381

E-posta: maks@mehtmetakif.edu.tr Elektronik Ağ: <http://oidb.mehmetakif.edu.tr> Kep Adresi : maku@hs01.kep.tr

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27749142-44-E.23178837
Konu: Anket İzni

03.12.2018

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a)20/11/2018 tarihli ve 12989 sayılı yazınız.
b)20/11/2018 tarihli ve 12990 sayılı yazınız.

İlgi yazınızla talep edilen Cihangir ÇELİK ve Gülşah KIYMIK'a ait anket çalışmalarının yapılmasının uygun görüldüğü ile ilgili Valilik Makamının 29/11/2018 tarihli ve 22955443, 22955431 sayılı onayları ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Yusuf YALCIN
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek: Onay (2 Adet)

Güvenli Elektronik İmza
Aşıl ile Aynı 03.12.2018

Hatice AYDINLI

İnikal Mah.113. Cd.No:54 İSPARTA
Elektronik Ağ : isparta.meb.gov.tr
e-posta : isparta@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Z.CELİK
Tel: (0 246) 2803346
Faks: (0 246) 2803278

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://ereksizorgu.meb.gov.tr/ultrix/index> 7559-eb62-3aa8-a751-2c14 Kulu ile aynıdır.

T.C.
ISPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27749142-44-E.22955443
Konu :Anket İzni

29/11/2018

VALİLİK MAKAMINA

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Yüksek Lisans öğrencisi Cihangir ÇELİK'in "İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki İlgilerinin Oluşmasında Fen Bilimleri Dersinin Rolü" konulu tez çalışması kapsamında anketi ilimiz Ülkü ve Selahattin Seçkin İlkokullarında uygulamak istediği ile ilgili adı geçen Üniversitenin 20/11/2018 tarihli ve 12989 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu anket çalışmasını yukarıda adı geçen kişinin, yasal mevzuat çerçevesinde okul idaresinin denetiminde, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esasına riayet ederek ilimiz Ülkü ve Selahattin Seçkin İlkokullarında yapmasını Müdürlüğümüzün teklifi üzerine,

Olurlarınıza arz ederim.

Ceylan ÇAYLAK
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
29/11/2018

Ömer Faruk ATEŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmzalı
Asli ile Aynıdır 29/11/2018

HATİCE AYDIN
Müdür

İsıkal Mh.113. Cd No 54 İSPARTA
Elektronik Ağ isparta.meb.gov.tr
e-posta: isparta@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : CUCU
Tel: (0246) 2803346
Faks: (0246) 2803775

Bu elektronik güvenli elektronik imzaya tabi belgeyi kontrol etmek için lütfen aşağıdaki URL'ye gidiniz: 12ae-9289-3042-b13d-9e53 (sadece bu adresle erişilebilir)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Cihangir ÇELİK

Doğum Yeri ve Tarihi: Şarkikaraağaç / 22.11.1980

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi

Bilimsel Faaliyetleri:

Aktepe, V., Gündüz, M ve Çelik, C. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Okuryazarlık Düzeyinin İncelenmesi, I. Uluslararası Kapadokya Felsefe ve Sosyal Bilimler Kongresi, 2019

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar:

Milli Eğitim Müdürlüğü, Öğretmen, Nevşehir

Milli Eğitim Müdürlüğü, Öğretmen, Isparta

İletişim

E-Posta Adresi: cihangircelik32@hotmail.com

Tarih: 11.10.2019

